

491.82
N241

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
ИНСТИТУТ ЗА СРПСКОХРВАТСКИ ЈЕЗИК

НАШ ЈЕЗИК

НОВА СЕРИЈА

Књ. XI, св. 5—6.

БЕОГРАД, 1961.

САДРЖАЈ

	Страна
1. <i>Мишар Пешикан</i> : Напомене о новом правопису	133—161
2. <i>М. Сидејановић</i> : Уз напомене о новоме правопису	162—179
3. <i>А. Пецо</i> : Примјена једног правописног правила у нашој штампи	180—193
4. <i>М. Павловић</i> : Корелације и поремећаји у њима	194—195
5. <i>Берислав М. Николић</i> : Једна акценатска алтернација у савременом српскохрватском језику	196—200
6. <i>Језичке йоуке</i>	201—205

УРЕЂУЈЕ ОДБОР

Одговорни уредник др МИХАИЛО СТЕВАНОВИЋ
Секретар Уређивачког одбора др Берислав М. Николић

Научно дело

ИЗДАВАЧКА УСТАНОВА
БЕОГРАД

Слог: „Научно дело“, Београд, Вука Караџића 5.
Штампа и повез Графичког предузећа „Академија“, Београд, Космајска 28.

ПРИМЈЕНА ЈЕДНОГ ПРАВОПИСНОГ ПРАВИЛА У НАШОЈ ШТАМПИ

Већ је прошло неколико мјесеци откако смо добили нови правопис српскохрватскога књижевног језика. То вријеме је било довољно да се схвате и усвоје правописне одредбе, и ми бисмо данас очекивали потпуну и досљедну примјену правописних правила како у нашој штампи тако и другдје. На жалост, те досљедности нема. Не само да су неки нови правопис само дјелимично прихватили, него има и таквих случајева гдје су појединци још увијек остали „вјерни“ староме правопису. Али ми се овдје нећемо задржавати на таквим примјерима. Ми ћемо овом приликом указати на проблеме који се јављају у вези са примјеном само једног правописног правила, и то одјелка правила о употреби великог слова.

На стр. 18. Правописа, т. 16. а, каже се: „У називима организација, друштава, установа, конференција и конгреса једино се прва реч пише великим словом, а од осталих речи само оне које су већ саме по себи властита имена“ и даље, т. б: „Ако се уместо читавог назива узме само најзначајнија именица из тог назива, тада се и она пише великим почетним словом“, нпр.: *члан Академије у Београду*, тј. *Српске академије наука и уметности*.

Ако данас, нешто више од пола године послје прихватања новог правописа, погледамо како се ово правило примјењује, видјећемо да нема листа у коме је све написано онако како Правопис изискује. Ја сам прегледао само неколико бројева појединих наших дневних и недјељних листова, и стање које сам тамо нашао, бар што се тиче примјене правила о коме је овдје ријеч, говори нам да се суштина тога правила није схватила како треба и да употреба великог слова још многим задаје потешкоћа. Потврду

за овакву констатацију налазимо у примјерима који се наводе у овом напису, а њих би могло бити и знатно више.

Примјере о којима ће овдје бити ријечи ми ћемо прегледати овим редом:

- 1) називи организација и друштава;
- 2) називи конгреса, пленума, конференција;
- 3) називи установа и институција;
- 4) називи титула живих поглавара држава.

1) Називи организација и друштава

Пуни називи организација и друштава најчешће се пишу почетним великим словом. Када су у питању наше друштвене организације, у том се не гријеши и редовно имамо: *Савез комуниста Југославије*, *Социјалистички савез радног народа Југославије*, *Савез ратних војних инвалида*, *Савез бораца народноослободилачког рата*, *Савез студенаца Југославије*, *Народна омладина* и сл.

Тако се најчешће пишу и пуни називи страних политичких партија:

Пре неколико дана премијер Гурсел састао се са шефом *Партије љавде* . . . После овог састанка лидер *Партије љавде* је изјавио; Лидер *Нове турске партије* . . . изјавио је (Борба, 14. III 61); Пет чланова искључено је вечерас из чланства *Лабуристичке странке* (Политика, 17. III 61); Оснивач „*Партије љавде*“ бивши генерал; Оснивач партије „*Нова Турска*“ оштро је критиковао ранију делатност *Републиканске партије* (Борба, 4. IV 1961); Као на пример *Партија нове Турске* Екрема али-Џана (Политика, 7. IV 1961); Он је председник *Друштва за лов луком и сирелом* (Илустрована политика, 14. III 1961); У формацији *Фронта националног ослобођења* (Нин, 9. IV 1961).

Рјеђи су примјери гдје се и почетна ријеч пуног назива пише малим словом: Примиио је к знању одлуку *народноослободилачког фронта* да не буде присутан сутра у Евијану (Политика, 7. IV 1961).

У примјерима гдје се мјесто читавог назива узима само „најзначајнија именица“ разликујемо два случаја: а) кад уз ту именицу долази нека одредница и б) кад се та именица употребљава сама. И у једном и у другом случају ове се именице у нашој штампи најчешће пишу малим словом:

а) *Наша њарџија* (ријеч је о КПЈ) увијек је васпитавала своје чланове (Ослобођење, 16.III 61). Одржавање избора у месецу јуну или јулу са становишта *моје њарџије* било би сувише рано; Лидер Партије правде је изјавио да ће *његова њарџија* . . . (Борба, 14.III 61).

б) Одлучио је да се искључе из ЦК и чланства *њарџије* (ријеч је о КП СССР, Политика, 17.III 61); И да је спреман да и убудуће испуни сваки задатак који му поставе влада и *њарџија* (мисли се на КП СССР, Политика, 17.III 61); Он износи да су му љубав према домовини, *њарџији*, социјализму у његовом великом делу дали снаге (исто); Рођени земљаци . . . другови руководиоци *њарџије* и владе (исто).

Истина, има случајева гдје се и ове „најзначајније именице“ пишу великим словом како то и захтијева Правопис. Ја имам потврда само за примјере без одреднице:

Председник Републичког већа *Синдикаџа* Србије је рекао (Борба, 14.III 61) (али у истом чланку налазимо и: Председник *синдикаџа* Хрватске Јосип Цази истакао је); У којима су у великом броју деловали као одборници чланови *Парџије* (тј. КПЈ, Борба, 4.IV 61).

Наведени примјери упућују нас на три питања: 1. Како писати неаутентична имена разних организација и друштава? 2. Како писати „најзначајнију именицу“ узету из назива партија и друштава ако уз њу имамо неку одредницу (— мој, наш, ваш, ова, та и сл.)? и 3. Како писати ту најзначајнију именицу ако је она у облику множине?

На прво питање може се одговорити да и ту пуне називе треба писати почетним великим словом. За правопис није битно да ли се нека политичка странка у Турској зове *Нова Турска* или *Нова џурска њарџија*. Нама је та партија дата у једном од тих облика; то је за нас њено званично име, и оно се као такво пише почетним великим словом (наравно, та имена не би требало самовољно мијењати у нашој штампи). На друго питање, према ономе како је то једном приликом објаснио проф. Стевановић, може се одговорити да та најзначајнија именица када долази уз неку одредницу није више сама носилац диференцијалне ознаке (а велико слово у оваквим случајевима има само ту службу) и да је, према томе, велико слово у таквим случајевима сувишно. Што

се тиче писања оних назива који имају именицу у множини, мислим да би ту „најзначајнију именицу“ требало писати малим словом: *синдикаџи* (и када се мисли на *Савез синдикаџа Југославије*), *железничари* (тј. *Савез железничара Југославије*), *џланинари* (тј. *Савез џланинара Југославије*) и сл.

Према томе, у називима организација и друштава почетно велико слово имамо кад се наводи пуни назив, а ако се наводи „најзначајнија именица“, она се пише почетним великим словом само кад је та именица у облику једнине и кад уз њу нема неке друге одреднице.

2. Називи конгреса, конференција, џленума

Наведено правописно правило прописује да се и у називима конгреса, конференција и сл. прва ријеч пише почетним великим словом. Ово правило наша штампа поштује само када су у питању манифестације те врсте које се одржавају у нашој земљи, иако и ту има недоследности. Кад је, пак, ријеч о таквим манифестацијама у другим земљама, великог слова скоро и нема:

На *Конгресу Социјалистичког савеза Словеније* који је одржан прошлог тједна (ВУС, 15.III 61); Кулминација тих неправди је достигнута на *Четвртом конгресу Албанске џарџије рада* (Комунист, 26.III 61);

али и: Испоручио је поздраве Социјалистичкој странци Италије и њеном *тридесет џетвртом конгресу* (Политика, 17. III 61); У париском предграђу Клиши почео је данас *први конгрес Уједињене социјалистичке џарџије Француске* (Политика, 25.III 61); У наставку *ђетинаесетог заседања Генералне скупшћине* (Политика, 17.III 61); Учесници *конференције џремијера земаља чланица Комонвелта* (Борба, 14.III 61); Учесници *градске конференције Социјалистичког савеза Београда* (Политика, 15.III 61); Одређене су да их заступају на *савезној конференцији жена* (Ослобођење, 16. III 61); Као делегат за *савезну конференцију жена* (исто); У великој сали Студентског центра у Загребу сутра почиње *конференција жена Југославије* (Политика, 19. III 61); А. Р. отвара *други џленум ССРНЈ* (Политика, 21. III 61, испод слике: Са отварања Другог пленума ССРНЈ).

Исто стање налазимо и у случајевима гдје се мјесто цијелог назива узима само најзначајнија именица:

Политички реферат на *Конгресу* (34. конгресу Социјалистичке партије Италије) поднеће генерални секретар странке Пјетро Нени (Вечерње новости, 14. III 61); Која ће на *Конгресу* представљати опозицију (исто); Као што је познато, 1948. године одржан је *Пленум ЦК КПЈ* поводом резолуције; Децембра 1957. одржан је *Пленум ЦК СКЈ* поводом савјетовања у Москви; Како је изнио Суслов у свом реферату на *Пленуму ЦК КПСС* (све Комунист, 26. II 61); Истакнуто је на *Пленуму Ојштинског одбора Социјалистичког савеза у Зрењанину* (Борба, 3. IV 61).

А поред оваквог начина писања и: При томе се на *именуиом конгресу* (ријеч је о Четвртм конгресу Партије рада Албаније) није нашао нико (гдје имамо одредницу, Комунист, 26. II 1961) као и: Дискусија на *конгресу* (ријеч је о 34. конгресу Социјалистичке партије Италије) наставиће се до недеље . . . и формулисати закључци *конгреса* (Политика, 17. III 61); На *конгресу* је истакнуто (мисли се на Конгрес ССРН Словеније који је одржан марта мјесеца у Љубљани); Наглашено је у закључцима *конгреса*; При завршетку *конгреса* (ВУС, 15. III 61); Данас по подне допрле су (вести) из Ланкастер хауса, где се одржава *конференција* (премијера земаља Комонвелта, Политика, 15. III 61); Прекјучерашњем делу *иленума* (ЦВ ССЈ) присуствовали су; На *иленуму* је расправљано (Политика, 15. III 61); Анкета коју је организовало Републичко веће Савеза синдиката Србије, запажања до којих се дошло обиласком неких предузећа у Републици, *иленум Градског комитетa СК Београд* (Комунист, 26. II 61).

Наведени примјери упућују на следеће питање: Да ли треба на исти начин писати називе конгреса, конференција и пленума који су одржани, који се одржавају у вријеме када се о њима пише и који су тек у припреми?

На ово питање може се одговорити да за правопис није важно да ли је неки конгрес одржан, или се одржава у вријеме када се о њему пише, или је пак у плану да се одржи. За правопис је важно да је једна манифестација ове врсте добила своје име, свој назив, и то се, према правописним прописима, пише великим словом, без обзира да ли уз то име долази и редни број. Према томе, велико слово треба писати у свим случајевима када се мисли на одређени конгрес, конференцију или пленум ако се наводи потпуни назив тих манифестација. Ако се наводи само „најзна-

чајнија именица“ из тога назива, она се пише великим словом једино кад уз њу не долази нека одредница.

3. Назив усџанова и инсџиџуџија

У овом одјелку ми ћемо прегледати како се пишу називи разних установа, и то овим редом:

- а) парламенти и владе,
- б) агенције,
- с) музеји, клубови, домови,
- д) остале установе и институције.

а) Парламенти и владе

Скоро без изузетка наша штампа парламенат као законодавну институцију једне земље пише великим словом — без обзира да ли се у земљи о којој је ријеч то представничко тијело зове тако или некако друкчије:

Влада, којој је раније стајао на челу Патрис Лумумба, једина је законита и уставна влада проистекла из изабраног *Парламенџа* (Политика, 16. III 61); Да се сазове конгоански *Парламенџи* (исто). Касније, када је откривена конспирација ове тринаесторице, искрсло је и неочекивано питање: а шта са *Парламенџом*? Има ли влада . . . законито право да без знања *Бундесџага* доноси овакву одлуку? (Илустрована политика, 14. III 61); Састав новог *Парламенџа* је (Политика, 30. III 61); Према одлуци *Парламенџа* (Политика, 17. III 61); Опозиција тврди да влада за своју већину у *Парламенџу* има да захвали изборној рачуници (Политика, 6. IV 61).

тако и: Према *Народној скуџиџини* (Политика, 17. III 61); Група од 40 чланова конгоанског *Предсџавничког дома* и *Сенџа* састала се синоћ (Политика, 17. III 61); Задржала је своје позиције у *Предсџавничком дому* (Политика, 30. III 61); Председник Кенеди затражио је од *Конгреса* да влади дозволи (Политика, 15. III 61). На изборима за *Сеџм* . . . гласало је (Политика, 19. IV 61); У нови *Сеџм* изабрано је (Политика, 19. IV 61).

Рјеђе наилазимо на примјере гдје се име ове институције пише малим словом:

Један бивши председник *народне скуџиџине* (Илустрована политика, 14. III 61); Предсџедников говор у *џпарламенџу* у *Гани*

(ВУС, 15. III 61); Говор председника Тита у *ганском парламенту* (исто); Комунистичка партија . . . ће у *новој скупштини* имати пет посланика (Политика, 30. II 61).

Док код ријечи парламенат имамо скоро увијек велико слово, код владе, као управне институције једне земље, сасвим је супротно. Та се именица скоро редовно пише малим словом:

Представник *банске владе* је додао (Вечерње новости, 14. III 61); Потпредседник *мађарске владе*; О чему је *југословенска влада* својевремено доставила *влади Мађарске* (Политика, 17. III 61); у саопштењу *ганске владе* се каже (Политика, 16. III 61); Садашњи емисар *француске владе* (Ослобођење, 16. III 61); Народи и *влада Југославије* пружају досљедну подршку (Политика, 21. III 61); Председник Де Гол председаваће данас сједници *француске владе* (Ослобођење, 16. III 61); Односи између *владе* и опозиције . . . опозиција криви *владу* . . . *влада* оптужује опозицију (Политика, 6. IV 61).

Ја сам забиљежио само неколико примјера гдје се и влада као управна институција једне земље пише великим словом:

Народима и *Влади ФНРЈ* могу да изразим осећања поштовања народа и владе Републике Гвинеје (Политика, 21. III 61) као и: с том разликом што је у њеном коминикеу реч о „*Привременој влади алжирске Републике*“ (Политика, 31. III 61); Он је у *Привременој влади алжирске Републике* постао министар (Нин, 9. IV 61), гдје је дат пуни назив овог управног органа Републике Алжира.

Како нам примјери показују, данас је постало скоро правило да се парламенат као институција пише великим словом без обзира на званични назив тог законодавног тијела. На другој, пак, страни именица *влада* која такође означава одређену институцију и која у доста случајева одговара званичном називу те институције (то је најзначајнија именица пуног назива те институције) пише се малим словом. Тако нпр.: великим словом се пише именица *парламент* и кад је у питању наша Савезна народна скупштина, њемачки Бундестаг, француска *Assemblée nationale* и сл., а малим словом се пише именица *влада* кад је ријеч не само о нашем Савезном извршном вијећу него и о влади Алжира или Француске, иако ове у свом званичном називу имају ријеч „gouvernement“ тј. влада. До оваквог диференцирања ових назива новинари

нису могли доћи на основу неког правописног правила. Више је вјероватно да се то код нас уопштило под утицајем писања ових институција у неком страном језику. Само ово диференцирање није у духу новог правописа нашег језика. Ако се *парламената* као незванични назив те институције пише великим словом, по истом правилу треба и именицу *влада*, као руководеће тијело једне земље, писати великим словом.

Наравно, и ове се институције пишу малим словом ако уз њих долази нека одредница: *наша влада*, *моја влада* и сл. Од овога би се, евентуално, могли изузети они случајеви гдје уз те именице долазе присвојни придјевни као одреднице, нпр.: *југословенски*, *француски*, *алжирски*, *амерички* и сл. Ту би, можда, требало те одреднице писати великим словом: *Југословенска влада*, *Бриџански парламента*, *Амерички сенат* мј. *Влада Југославије*, *Парламент Велике Бриџаније*, *Сенат Сједињених Америчких Држава*, исто онако као што пишемо *Београдски универзитет* мј. *Универзитет у Београду*, *Загребачко свеучилиште* мј. *Свеучилиште у Загребу*.

б) А г е н ц и ј е

Ми ћемо овдје изнијети само како се пишу називи новинских агенција; а слично стање налазимо и код других установа с тим називом. Код новинских агенција имамо два начина писања њихових пуних назива: и назив агенције и општа именица пишу се великим словом:

Како јавља *Агенција Франс прес* (Ослобођење, 16.III 61, Политика, 30.III 61, 19.IV 61); Како преноси *Агенција Франс прес* (Политика, 19.IV 61).

Знатно чешће та се општа именица пише малим словом:

Како јавља *агенција Асошијетед прес* (Политика, 16.III 61, Ослобођење, 16.III 61); Како јавља *агенција Франс прес* (Политика, 17.III 61; Борба, 21.III 61).

Нема никакве сумње једино је исправно овакве називе писати као оне у другој групи примјера, тј. општу именицу малим словом. Ту именица *агенција* има исту функцију као, рецимо, *школа* у: основна школа „Радоје Домановић“ или *фабрика* у: фабрика каблова „Моша Пијаде“. Истина, ми у горњим примјерима немамо наводних знакова. Али они ту нису неопходни, јер се ради о добро познатим називима, а то је, опет, у духу Право-

писа у ком се каже: „када се тачно зна или се нечим другим означити шта се односи дотични назив . . . наводнике није потребно стављати“ (стр. 114).

с) Музеји, домови и клубови

Код музеја и домова, као и код других установа, разликујемо двије врсте назива: а) кад те установе немају посебног имена и б) кад поред општег назива имамо и посебно име.

У првом случају називи за музеје и домове пишу се почетним великим словом опште именице:

Посјетили су *Музеј њвог српског устанка*; То се чува у *Етнографском музеју*; Он је кустос у *Земаљском музеју у Сарајеву*; *Директор Музеја народне револуције* (Политика, 31.III 61). Тако и: У *Дому ученика у њривреди у Мосћару*; Бићемо у *Клубу универзитетских радника у Београду*; Члан је *Клуба њријашеља њрироде у Земуну* и сл.

Овако треба писати и називе музеја у којима се налази заоставштина истакнутих личности: Ради у *Музеју Николе Тесле*; Директор је *Музеја Вука и Досићеја*.

У вези са посљедњим примјерима потребно је истаћи да се у нашој штампи често гријеши при писању назива музеја ове врсте. Наиме, ми наилазимо на примјере гдје се лично име ставља међу наводнике, иако наводницима ту нема мјеста. Код оваквих случајева треба разликовати двије врсте назива. У примјерима као *Музеј Николе Тесле* ријеч је о музеју у коме се чувају предмети или било шта друго што је везано за име овог научника, те ствари припадале су тој личности и због тога се његово име налази у облику генитива којим се казује припадност. Наводним знацима овдје никако нема мјеста; управо би они давали сасвим другачији смисао цијелом називу. Име неке личности у називима ове врсте долази међу наводницима ако та личност нема никакве везе са оним што се налази у том музеју, ако се тамо не налазе предмети или нешто друго што је припадало тој личности, тј. ако је то име ту узето само из поштовања. Тако у примјеру: У *музеју „Моша Пијаде“* у Билећи откривена је биста овога нашег великог револуционара, није ријеч о музеју у коме се налазе предмети везани за Мошу Пијаде, него је ријеч о музеју који је поштовања према њему добио ово име. (Мада Правопис до-

пушта да се не употребљавају наводници кад се на неки други начин одреди назив установе, ми бисмо рекли да су у примјерима ове врсте они неопходни).

Разлике између ових назива су јасне. У првим примјерима ријеч је о музеју који је стварно везан за име које долази у генитиву (*Музеј Николе Тесле*), у другим примјерима непосредне везе између онога што се налази у музеју и имена које оно носи нема или не мора да буде (*Музеј „Моша Пијаде“ у Билећи*); у првим примјерима име личности долази у генитиву и не мијења се (*У Музеју Николе Тесле, Са Музејом Николе Тесле, Ријеч је о Музеју Николе Тесле* и сл.); у другим примјерима лично име долази у номинативу (*У музеју „Моша Пијаде“*) и обично се не мијења. У посљедњим примјерима лично име се мијења само кад је ријеч о нечем што је добро познато, а употребљава се без опште именице (*То је израђено у фабрици вагона „Буро Баковић“ у Славонском Броду, али То је израђено у „Бури Баковићу“ у Славонском Броду*). Први примјери не захтијевају наводнике, у другима су они неопходни ако се жели дати прави смисао називу (*Ради у Музеју Николе Тесле, али Ради у музеју „Моша Пијаде“*); у првим примјерима и општа се именица пише почетним великим словом, у другим примјерима та се именица пише малим словом (*Ради у Музеју Николе Тесле, али Ради у музеју „Моша Пијаде“*). Дакле, у другим примјерима имамо исти начин писања као у називима предузећа или школа које имају посебно име.

Код назива домова важи исти принцип. Ако напишемо једно име без наводника у називу дома, то значи да тај дом припада личности о којој је ту ријеч. Према томе није свеједно да ли ћемо написати *Дом Пане Букића* или *Дом „Пане Букић“*, исто онако као што није свеједно кад се напише *Библиотека Светозара Марковића* и *Библиотека „Светозар Марковић“*. У првим случајевима ријеч је о дому или библиотеци који припадају тим личностима, а у другим примјерима та су имена само из поштовања према тим личностима дата тим установама.

У вези са овим поставља се питање како треба писати остале именице које долазе у називу домова — да ли *Дом Армије* или *Дом армије*?

У нашој штампи се уопштило да се у називу домова који припадају Југословенској народној армији обје ријечи пишу вели-

ким словом: *Дом Армије*, знатно рјеђе, и рекло би се као коректорска погрешка појави се и: *Дом армије*. Сви други домови, без обзира на њихово припадање, пишу се малим словом: *Дом милиције*, *Дом синдиката*, *Дом морнарице*, *Дом гарде*, *Дом ваздухопловства*, *Дом железничара*, *Дом исељеника* и сл.

Оваква неуједначеност у писању назива за домове тешко може наћи убједљиво оправдање. Ако се полази од тога да треба писати *Дом Армије* овако, обје ријечи великим словом, зато што се мисли на Југословенску народну армију, онда, по истој логици, треба писати и *Дом Омладине*, јер се мисли на Народну омладину Југославије; *Дом Синдиката*, јер се мисли на Савез Синдиката Југославије; *Дом Ваздухопловства*, јер је ријеч о Југословенском ратном ваздухопловству; *Дом Морнарице* је дом који припада Југословенској ратној морнарици; *Дом Милиције*, јер се мисли на Народну милицију итд. Како видимо тешко је наћи убједљив разлог за овакву разлику у писању.

д) Остале установе и институције

Називи општепознатих установа и институција у нашој штампи пишу се онако како то захтијева Правопис:

После њих говорили су потпредседник *Извршног већа* (Борба, 14. III 61); Државни подсекретар у *Секретаријату Савезног извршног већа за народно здравље* (Политика, 16. III 61; боље: подсекретар у Секретаријату за народно здравље Савезног извршног већа); На поменутој седници *Среског синдикалног већа*; На јучерашњој седници *Савеза за унушрашње послове Народног одбора града* (Политика, 16. III 61); У британском *Министарству пољопривреде* (Илустрована политика, 14. III 61); Представник ганског *Министарства иностраних послова* (Политика, 16. III 61); Представници *Савезног секретаријата за индустрију и Савезне грађевинске коморе* (Ослобођење, 16. III 61).

Иако се сва министарства пишу редовно великим словом, министарски савјет као институција, пише се и малим словом: Министар информација . . . прочитао је новинарима текст саопштења *министарског савеза* (Политика, 16. III 61), иако је и министарски савјет једна одређена институција коју, а према одредбама Правописа, треба писати великим почетним словом — исто онако као што се пише *Одсек за финансије* или *Деканат Филошког факултета* у Београду.

Док још и има неког јединства у писању пуних назива установа чија су имена опште позната, код разних комисија и комитета влада општа збрка. То ће потврдити примјери који слиједе:

Председник УАР . . . примио је шефа југословенске делегације на заседању *заједничког Министарског комитетa Југославије и УАР* (Политика, 15. III 61); Југословенска делегација која учествује у раду *заједничког министарског Комитета за њивредну сарадњу између ФНРЈ и УАР* (Политика, 17. III 61); На досадашњим састанцима *Заједничког министарског комитета за економску сарадњу* (Ослобођење, 16. III 61); Шефови делегација Југославије и УАР на заседању *Заједничког министарског комитета за економску сарадњу* одржали су јуче састанак (Ослобођење, 16. III 61); *Мешовити министарски комитет за њивредну сарадњу* између две земље (Политика, 22. III 61), па чак и: Шефови делегација Југославије и УАР на заседању *заједничког министарског комитета* одржали су састанак (Политика, 15. III 61). Исто шаренило имамо и у примјерима: Примио је члана *Британске управе за атомску енергију* (Ослобођење, 16. III 61); Приредио је вечеру у част . . . члана *Управе за атомску енергију* (Политика, 16. и 17. III 61); Носилац Нобелове награде за физику, *члан управе за атомску енергију Велике Британије* који је на позив Савезне комисије за нуклеарну енергију (Политика, 15. III 61) и Примио је *члана британске управе за атомску енергију* (Политика, 16 III 61).

Наведени примјери лијепо илуструју какво се све шаренило јавља тамо гдје новинарима и коректорима није јасно како гласи званични назив неке установе или институције. Отуда оволико разних начина у писању једног комитета или једне управе. Наравно, и ово би се могло избјећи ако би се они који пишу заинтересовали да сазнају званичне називе тих комитета, одбора или комисија, а то је, уосталом, њихова дужност.

Када се не наводи пуни назив, и овдје вриједи правило по ком се основна именица пише великим словом ако уз њу нема неке одреднице: Данас је заседала *Комисија УН за измирење у Конгу*. Послије састанка чланови *ове комисије* су изјавили да ће сутра отпутовати у Леополдвил.

4. Називи шишула живих поглавара држава

Правопис је прописао да се „Називи живих поглавара држава када се не спомињу њихова имена пишу . . . великим

словом“. Ово правило наша штампа досљедно примјењује када се ради о председнику Титу:

Наш Председник у свим овим земљама први је неафрички шеф државе (ВУС, 15. III 61); Каирски листови посебно подвлаче став *југословенског Председника* (Ослобођење, 16. III 61); На удаљености од свега неколико метара тешко је било пратити шта се дешава око *Председника* опкољеног масом људи (Борба, 4. IV 61); Која је доласку *југословенског Председника* у Александрију ... дала изванредан публицитет (Политика, 19. III 61).

Кад је ријеч о шефовима других држава имамо:

Председник Тиџо и *Краљ Марока* су истакли (Политика, 7. IV 61); *Француски Председник* је одговорио да ће размотрити овај његов захтев (Политика, 6. IV 61); Разговори између *америчког Председника* и британског премијера још нису завршени; Није тајна да је *амерички Председник* иницијатор ове идеје (Политика, 8. IV 61).

Знатно чешће титуле шефа државе срећемо написане малим словом:

Стигли смо у резиденцију *гвинејског њредседника* (Политика 21. III 61); Одвезли смо се у резиденцију *гвинејског њредседника* (исто); Као што је био случај са посјетом *вашег њредседника* (ријеч је о Председнику Републике Гвинеје, исто); Генерални секретар Арапске лиге је додао да је са *џуниским њредседником* размотрио сва питања (Ослобођење, 16. III 61); Он је одбио да било шта каже о појединостима свога разговора са *француским њредседником* (Политика, 31. III 61); То потврђује да је краљ Хусеин примио одговор *њредседника УАР* (Борба, 4. IV 61); У суботу ће *њредседник САД* (Политика, 5. IV 61); Први грађани који су пописани били су *њредседник Рејублике* и председник индијске владе (Борба, 4. IV 61); *Француски њредседник* је одговорио (Политика, 6. IV 61); Коме је јуче *белгијски краљ* поверио мандат за састав нове владе (Политика, 8. IV 61); Једна од допунских тема састанка који ће у недељу у Бону имати канцелар Аденауер са политичким саветником *америчког њредседника* (Политика, 8. IV 61).

Нема сумње, у свим овим примјерима требало би да је титула шефа државе написана великим словом, како то захтијева правописно правило. Истина, и овдје би се могло поставити питање — да ли и на писање ових назива, ових титула, утичу одреднице

које долазе уз њих, да ли и ту треба поступати као у раније навођеним примјерима? Другим ријечима да ли поред Предсједник Федеративне Народне Републике Југославије треба писати: југословенски предсједник или југословенски Предсједник?

С обзиром на то што у Правопису јасно стоји да се само „назив живих поглавара држава“, што значи из почасти, пишу великим словом, ови се примјери изузимају и без обзира на одредницу увијек се само титула шефа државе пише великим словом, а то су именице: краљ, султан, цар, предсједник, шах и сл.

Остале титуле, како то предвиђа и Правопис, најчешће се пишу малим словом. Ја сам забиљежио само један изузетак: Наредбом *Државног секретара* за послове народне одбране (Народна армија, 31. III 61), иако је и ту: У вријеме највећег расположења у дворану је ушао *секретар одбране Либерје*; За вријеме пријема *подсекретар* и *секретар одбране* најпохвалније су се изразили о нашим младим морнарима. Начин писања у посљедња два примјера је исправан, а први је у противрјечности с правописном одредбом која се на ово питање односи.

А. Пецо